

Posudek oponenta diplomové práce Lucie Bartochové

Práce Josefa Hiršala

Diplomová práce Lucie Bartochové se záslužně věnuje autorovi, jehož dílo je v české literární historiografii opomíjeno až nepochopitelně, pomyslíme-li na to, jak původní Hiršalova literární řeč ve vlastních pracích a překladech je a jak formativní se stala nejen pro další spisovatelská pokolení, ale i pro výmluvný panoramatický obraz poválečných dějin české literatury. Blažičkova hesla pro dvě základní lexikografické příručky, které zachycují stav výzkumu před třemi, resp. dvěma desetiletími, jsou co do literatury předmětu kupodivu stále aktuální – jinými slovy, za posledních dvacet let (Hiršal zemřel v září 2003) nebylo o autorovi kromě několika přehledových článků a nekrologů napsáno nic podstatného. (Ironií je, že jedna z nejdůležitějších studií o Hiršalově umění, rozbor jeho góngorovských překladů od Václava Černého, publikovaný v samizdatu 1978 a přetištěný v druhém dílu výboru z Černého *Tvorba a osobnost /1993/*, v povědomí pisatelů o Hiršalovi nefiguruje.)

První část diplomové práce Lucie Bartochové (s. 9–26) sice nepřináší nové objevy, ale už svou přehledovostí a synkretičností života a díla má v literatuře předmětu i přes stylistické a kompoziční neobratnosti¹ svou váhu. Za problematické považuji čtení Hiršalovy quasiautobiografické trilogie (*Píseň mládí – Vínek vzpomínek – Let let /společně s Bohumilou Grögerovou/*) jako dokument, jenž osvětluje autorův životopis. Každá z těchto knih je koncipována a stylizována především jako tvar umělý, ba – slovy autorky diplomové práce – jako „experiment“, jenž se svým principem de facto neliší od pokusů ostentativnějších, jako je např. *Trojcestí*; jen je svou zdánlivou dokumentárností coby umělecké dílo méně nápadný. Veškerá „data“ o spisovatelově životě v těchto prózách je třeba buď ověřovat dle jiných zdrojů, anebo uvádět právě jako data z prostředí beletrie.

Druhou část diplomové práce, její vlastní těžiště, tvoří anotovaná Hiršalova bibliografie. I tento záměr je třeba uvítat, bez soupisu spisovatelových prací zůstává daná tvorba nejen nepoznána, ale nelze ji ani věrojatně analyzovat. (Dobře to ukazují monografie z řady *Tváře české literatury*, jejichž kolísavá úroveň odpovídá úrovni zpracování dané personální bibliografie, která je vždy součástí příslušné knihy.) Přestože se autorka odvolává na strukturu personálních bibliografií, které jsou pří-

¹ Např.: „Ještě na obecné a měšťanské škole jej lákalo...“ (s. 9) – mělo být snad: „Už na obecné...“. „...za podpory Františka Halase, patrona mladých literátů“ (s. 9) – stačilo by: „...Halase, který edici První knížky u Petra redigoval“. „Dále se věnuje překladům, a to i z jazyků, které neovládá“ (s. 11) – lépe by bylo: „...a to i z jazyků, z nichž překládá na základě doslovných podstročníků.“ „...po již druhém incidentu sražení tramvaj umírá“ (s. 13) – přesněji a bez nechtěných nedorozumění (tramvaj ho nesrazila dvakrát za sebou; člověk zpravidla nepřežije víc než jeden střet s vozidlem) například: „...poté, co ho po čtyřech letech znovu srazila tramvaj“. „V roce 1963 vychází Hiršalovi sbírka *Soukromá galerie* a knížka pro děti *Co se slovy všechno poví...*“ (s. 12) – má být 1965 a 1964. „...výbor básní Ferdinanda Pessoa“ (s. 13) – správně (v genitivu) Fernanda Pessoa. Faktické opakování pasáží na s. 13 a 21 nebo 12 a 19–20 atd.

stupné na webu Institutu pro studium literatury – a vedoucí i oponent diplomové práce jsou paradoxně jeho hlavními „dodavateli“ –, je třeba bohužel konstatovat, že hiršalovský soupis se tohoto modelu drží nedůsledně a že současně nepřichází s nějakým jiným scelujícím principem; jinak řečeno, zápis jednotlivých záznamů je ve srovnatelných parametrech rozkolísaný. Zastavím se u těch, které jsou nejkřiklavější:

- (a) Pořadí bibliografických údajů je uváděno proměnlivě (uzuální sled ročník – rok – číslo- datum – strana) není dodržován ani v rámci jednotlivých roků, ani při zápisu jednoho periodika; často také některé z údajů chybí; u ročníku je zbytečné uvádět zkratku „roč.“;
- (b) Hiršalovy příspěvky v antologiích by měly figurovat na prvním místě záznamu (tak jak příspěvky časopisecké), a titul antologie by měl teprve následovat (a nikoli být uváděn na prvním místě a vlastní název Hiršalova textu by neměl být k nalezení až v anotaci);
- (c) Předcházela-li jednotlivá časopisecká publikace (zpravidla báseň) publikaci knižní, bibliografie by tuto časovou linku měla zachycovat nikoli retrospektivně, nýbrž projektivně (např. 1942: Noclehy s klekánicí);
- (d) Básně otištěné v jednom časopiseckém bloku by měly být zachyceny jako jedna bibliografická položka (tak jako např. Tvář 1965), nikoli jednotlivě uváděny jako separované bibliografické záznamy (např. jako Kritický měsíčník 1948).

To vše a desítky jednotlivin (překlepů a chyb) by koneckonců bylo možné vykorigovat. Za nejzávažnější nedostatek předkládaného bibliografického soupisu však pokládám skutečnost, že je neúplný. Nikoli v tom smyslu, v jakém je každá bibliografie otevřena doplňkům vzešlým z excerpt dosud nezpracovaných pramenů, nýbrž ve smyslu doslovném: stačí nahlédnout do retrospektivní bibliografie ÚČL AV ČR, abychom zjistili, že v hiršalovském soupisu Lucie Bartochové řada položek chybí.

V bibliografii je zjevně uložena spousta poctivé práce, a tím spíš lituji toho, že byla zužitkována jen napůl. Z tohoto důvodu nemohu navrhnout jiné hodnocení než „dobře“.

Michael Špirit

20. srpna 2018